

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Muu järjestö

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

-

Vastaajatahon virallinen nimi:

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Titta Hiltunen, vaikuttamisen asiantuntija, titta.hiltunen@nuorisoala.fi

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustelee tarvittaessa kantasi:

-

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perutelut kyllä vastaukselle:

-

3 Terveysthuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työnhjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perustelut kyllä vastaukselle:

-

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

-

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Suomen nuorisovaltuusto Allianssi ry kiittää mahdollisuudesta lausua mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Allianssi näkee esityksen yleiset tavoitteet hyvinä: on tärkeää ja ajankohtaista pyrkiä parantamaan mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuutta, laatua sekä tarpeenmukaisuutta. Kuten esityksessäkin todetaan, päihde- ja mielenterveyspalveluille on kuitenkin varmasti kehitystarpeita myös tulevilla hallituskausilla.

Eri tutkimuksissa on arvioitu, että noin joka neljännellä tai viidennellä nuorella olisi mielenterveyden häiriö. Suuri osa mielenterveyshäiriöistä myös alkaa nuorena, kuten esityksessäkin todetaan, kolme neljästä mielenterveyden häiriöstä puhkeaa alle 25-vuotiaana. Väestötasolla siis nimenomaan nuorten palveluihin panostaminen olisi etenkin pidemmällä aikavälillä tehokas keino koko väestön mielenterveyden kohentamiseen.

Esityksessä on hyvin tunnistettu hoidon jatkuvuuden haasteet sekä haasteet, joita nuoret kohtaavat siirtyessään nuorten palveluista aikuisten palveluun. Esitys pyrkii parantamaan nuorten siirtymistä nuorisopsykiatrian palveluista aikuisten palveluihin. On hyvä, että siirtymää pyritään nyt sujuvoittamaan. Esityksen mukaan lisäkäsityksiä pyrittäisiin tarjoamaan 40 % niistä nuorista, jotka ovat tässä siirtymävaiheessa. Allianssi haluaa kuitenkin huomauttaa, että tilannetta tulee tarkkailla ja

tarjota tätä lisäkäyntiä kaikille niille nuorille, joiden voidaan arvioida olevan sen tarpeessa eikä asettaa rajaa mekaanisesti.

Esityksessä todetaan, että parempi hoidon tarjonta saattaa jatkossa vähentää pitkien Kelan kuntouspsykoterapioiden tarvetta. Näin saattaa ollakin, mutta on silti tärkeää turvata kaikkien sitä tarvitsevien mahdollisuus päästä myös kuntoutuspsykoterapiaan. Kaikilla ei ole varaa sen omavastuuosuuksiin, jotka ovat pienituloisille merkittävä kustannus. Allianssin näkemys onkin, että Kelan kuntoutuspsykoterapian tulisi olla nuorille maksutonta.

On positiivista, että esityksessä annetaan mielenterveys- ja päihdepalveluissa enemmän painoarvoa kokemusasiantuntijoille. Nuorten osallisuus palveluissa on tärkeää, ja olisi syytä pitää huolta, että myös nimenomaan nuoria osallistetaan palveluiden kehittämisessä. Esimerkiksi esityksessäkin huomioitu, toisinaan vaikea siirtymä nuorten palveluiden piiristä aikuisten palveluihin, on tärkeää hoitaa kunnolla. Tästä nimenomaan nuorilla on kokemuksia ja siksi myös nuorten osallisuus tulee huomioida. Keskeistä kaikessa nuorten kanssa tehtävässä työssä on nuorilähtöisyys: se että palvelut rakennetaan yhteistyössä nuoren kanssa ja nuoren itse määrittelemien tarpeiden pohjalta. Nuorilla tulee myös olla mahdollisuus antaa nimettömästi palautetta hoidosta tai siihen hakeutumisprosessista niin, että palautetta myös käytetään palveluiden kehittämiseen.

Allianssi pitää positiivisena myös sitä, että nyt toiminnalliset riippuvuudet (kuten rahapelaaminen) esitetään mainittavaksi selvästi lain tasolla. Toiminnallisia riippuvuuksia on toki hoidettu tähänkin asti, mutta lakiin kirjaaminen antaa toiminnalle vahvemman selkänojan.

Lopuksi

Allianssi haluaa myös esittää huolensa henkilöstön riittävyydestä. Tulevina vuosina henkilöstön riittävyyteen pitää kiinnittää merkittävää huomiota. Hyvätkään lakihankkeet eivät edistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuutta, mikäli niitä toteuttamassa ei ole riittävästi ammattilaisia. Ammattilaisten riittävyys korostuu palvelutarpeen kasvaessa. OECD on arvioinut mielenterveyden häiriöiden kustannusten olevan Suomelle 11 miljardia euroa. Tähän suhteutettuna suuretkin panostukset mielenterveyteen voidaan hyvinkin nähdä myös taloudellisesti perusteltuna.

Allianssi haluaa yhtyä THL:n lausunnossaan esittämään huomioon siitä, että vaikka perusteluissa sanotaan, etteivät mielenterveyden häiriöt ole yleistyneet, emme voi tietää sitä varmasti, sillä asiaa ei ole tutkittu kattavasti yli vuosikymmeneen. Joka tapauksessa nuorten oireilu on erilaisten tutkimusten ja kyselyiden perusteella yleistynyt jo ennen pandemiaa.

Nyt pandemian aikana nuorten mielenterveyden oireilu on lisääntynyt merkittävästi. Lähes joka viidennellä 18–22-vuotiaalla oli mielenterveyteen liittyvä käynti julkisessa terveydenhuollossa vuonna 2020 (THL 2022). Vaikka pandemia loppuisikin nyt, vaatii nuorten mielenterveyden kohentaminen merkittäviä panostuksia vielä pitkään.

Hiltunen Titta
Suomen nuorisolan kattojärjestö Allianssi ry